

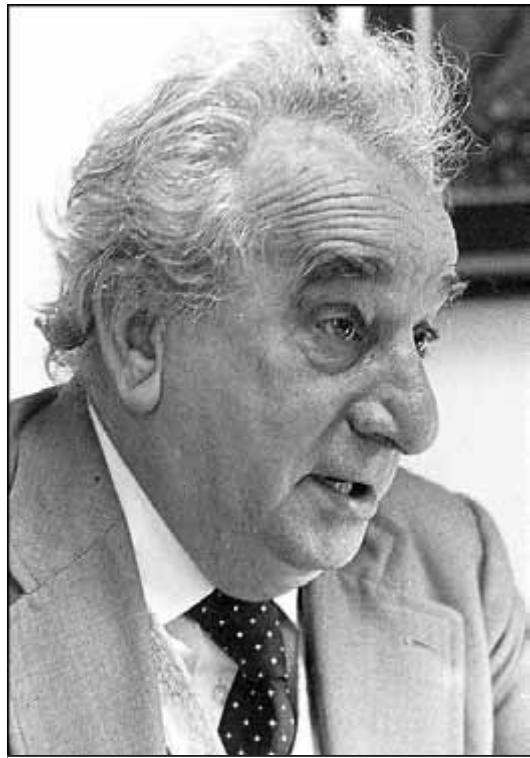
ASSAIG

Carme Arnau, *Compromís i escriptura. Lectura d'Incerta glòria de Joan Sales*. Premi Joan Maragall 2002. CRUÏLLA. Barcelona, 2003.

Hores altes per a 'Incerta glòria'

SUSANNA RAFART

Certament, el text cabdal de Joan Sales, *Incerta glòria*, no ha tingut l'atenció ni els estudis que l'obra mereixia, tot i el seu ressò a França, en la versió de Bernard Lesfargues. Carme Arnau assenyalava en el pròleg del seu assaig fins a quin punt la recepció a Catalunya de la que qualifica com una de les millors obres de postguerra ha passat de puntetes per la mirada dels especialistes. El seu estudi incideix a mostrar com la novel·la és l'obra d'un intel·lectual engatjat en el sentit que tenia aquest terme en l'ambient cultural dels anys 30: home d'acció que aboca en la creació el testimoniatge de tota una època i que sap defensar el seu projecte en diversos àmbits de la seva cultura. Arnau cita, a tall d'exemple, unes paraules prou il·lustradores: "En un cas com el de Catalunya, llengua i literatura estan tan lligades que el ridícul seria més aviat no saber-ho veure". L'activisme de Sales no exclouia, tanmateix, una primmirada actitud envers el seu treball de creació, fins al punt que la traducció italiana de la novel·la va restar incabada a causa de les contínues correccions i ampliacions del seu autor. L'autora repassa tots aquests aspectes, amb aportacions sobre la seva feina com a editor, traductor, impulsor de revistes i resistent.

JOAN SALES, AUTOR DE LA NOVEL·LA 'INCERTA GLÒRIA'

CARME ARNAU HA ESTUDIAT L'OBRA DE JOAN SALES

D'altra banda, el nucli de l'assaig es dedica a la novel·la de complexa redacció que va ser *Incerta glòria* partint de les idees literàries que Arnau ha anat resseguint en les seves relacions epistolars i en els *Quaderns de l'exili*. Destaquen, a propòsit del tema, unes quantes puntualitzacions que poden ser desenvolupades en un futur: l'interès de Sales per la

novel·la com a gènere és posterior al conflicte; la seva dedicació a l'articulisme desenvolupa un sentit de literatura engatjada; la seva visió del que és el realisme en el gènere pauta la factura d'una obra que no exclou els elements poètics. Arnau fa també el seguiment d'algunes fonts imprescindibles: Baudelaire, Sartre, Shakespeare, Bernanos i

alguns autors del personalisme, a banda de tenir en compte les importants relacions amb Màrius Torres i Mercè Rodoreda.

Cadascun dels personatges es presenten segons un model vital diferent. Arnau explora els seus trets individualitzadors i fins i tot reals sense perdre els referents universalitzadors que els caracteritzen.

Des d'un Solerès *maudit* a imatge de Baudelaire, amb puntes de Kierkegaard, fins a un Lluís de Brocà, *alter ego* d'un jove Joan Sales que es llança a l'acció i que se sent atret per la vida però que acaba en el fracàs del conformisme burgès. Tant els uns com els altres, però, a la recerca de la transcendència. Carme Arnau estudia el valor simbòlic dels personatges femenins i destaca el caràcter controvertit que té la religió en tot el text. Aquest darrer punt té una especial rellevància en una novel·la que s'escriu en la confluència de diverses opcions filosòfiques centrades en el sentit de l'existència de l'ésser humà.

Una de les aportacions més interessants de Carme Arnau és la de considerar *Incerta glòria* com una obra que explica l'èpica del fracàs i la d'assenyalar el caràcter dual de la majoria dels personatges. L'estudi demostra l'ambició universal del text de Sales, la seva voluntat de transcendir el conflicte propi per mostrar amb nuesa l'ànima humana a través dels temes més coneguts de l'existencialisme europeu: la incomunicació, la soledat i el somni inútil de la joventut. Tal com afirmava Lesfargues, portat a col·locació per Arnau, la novel·la és com un quadre del Greco, amb un cel negre i amenaçador de fons. L'esforç de l'assagista ha estat presentar una visió de conjunt, amb moltes vies d'estudi obertes. El seu caràcter seriós, però restringit, pel que fa a l'anàlisi de variants i situació de l'obra en el debat de les idees del seu temps, el converteix en un text útil i llegidor que obre, no obstant, àmplies perspectives d'aprofundiment.

Independència i normalitat lingüística

ASSAIG

Bernat Joan i Mari, *Normalitat lingüística i llibertat nacional*. TRES I QUATRE. València, 2002.

És ja un vell debat el que intenta treure l'entrellat de la qüestió sobre si, amb la independència, el nostre país assoliria la normalitat lingüística que perseguim des d'uns anys ençà i que cada cop veiem potser més llunyana; però ningú no havia mai dedicat un llibre sencer a concloure que la independència no només no duria la normalitat a la nostra llengua sinó que, fins i tot, li resultaria contraproduent. Albert Bruchadell ho va fer amb el seu *La hipòtesi de la independència* i ara Bernat Joan surt brillantment al pas de les pintoresques afirmacions del jove doctor amb el llibre que presentem avui.

Joan sosté que, efectivament, la independència no duria per si sola la normalitat lingüística al nostre país, però, alhora, afirma que és condició prèvia *sine qua non* i recolza les seves afirmacions sobre sòlides i documentades argumentacions. Però *Normalitat lingüística i llibertat nacional* no és només això. El llibre de Bernat Joan és també un interessant compendi de dades bàsiques sobre tot un seguit de comunitats lingüístiques, fonamentalment europees, que va analitzant al llarg de les seves pàgines, no només en l'aspecte lingüístic, sinó també en diverses vessants: la històrica, la social, la política i l'econòmica.

L'autor està convençut que els sociolingüistes que s'han ocupat fins ara de les tribulacions que ha passat, passa i probablement passarà la nostra llengua ho han fet sempre emmirallant-se en comunitats lingüístiques que han fracassat en el seu intent normalitzador.

Ell vol trencar amb aquesta estèril tradició i, per una vegada, mirar endavant i tractar el problema des de l'anàlisi de comunitats lingüístiques que han tingut èxit, com ara Israel, Polònia, Noruega i Islàndia, per citar-ne només quatre casos.

AFIRMACIONS DESTACADES

És interessant destacar un parell o tres de les afirmacions que fa l'autor a la seva obra: la primera és el reconeixement que perquè una llengua minoritzada com el català vagi assolint graus de normalitat, és imprescindible que la que s'hi troba en contacte (llegu-hi el castellà o el francès, en cada cas) li cedeixi espai. *Tout court*, que reuli. Així de senzill. I és una afirmació lúcida perquè el concepte de minorització en té, òbviament, un de complementari: la majorització. Efectivament: si una llengua està minoritzada és perquè la del costat està

majoritzada i cal desfer el procés tendint novament a la situació inicial.

La segona de les afirmacions destacables de l'autor és la necessitat d'assolir el monolingüisme oficial, ja que veu el bilingüisme senzillament com un impediment. I ho és perquè fa supèrflua la llengua catalana. Es pot dir més fort però no més clar. I és que, evidentment, si fem dependre l'ús del català al nostre país fonamentalment de la voluntat dels parlants i, alhora, no el fem esdevenir necessari, aquesta voluntat s'esvairà com el fum: per què ha d'aprendre o usar ningú el català, si amb el castellà pot fer-ho absolutament tot?

Finalment, no voldria deixar d'incloure una frase textual de l'autor que em sembla prou contundent perquè hi pensem seriosament. Diu Joan: "El futur del català dependrà bàsicament de la decisió que els membres de la nostra

comunitat lingüística prenguin al respecte". Quan el lector passa els ulls per damunt d'una sentència com aquesta, sent una esgarripança al llarg de l'esquena i, al mateix temps, nota que un dit acusador l'assenyala, el responsabilitza i el commina a prendre part activa amb la seva activitat quotidiana en aquesta tasca nostra d'assolir la normalitat lingüística. Cada cop fa més l'efecte que la tan debatuda normalització és un procés que, si continuem així, cristal·litzarà com a tal procés i no arribarà a culminar mai en l'objectiu que hi dona sentit i que potser hem oblidat: la normalitat.

Bernat Joan és doctor en filologia catalana i exerceix la docència en un institut d'ensenyament secundari de les Illes com a catedràtic de llengua i literatura. És conegut fonamentalment pels seus excel·lents treballs en el camp de la sociolingüística i la política, malgrat que també és autor d'obres narratives i dramàtiques.

JORDI SEDÓ